

УДК 721.012

DOI: 10.30838/J.BPSACEA.2312.010920.68.656

ДОСТУПНІСТЬ ОБ'ЄКТІВ КІНОСТУДІЙ ДЛЯ ОСІБ ІЗ ВАДАМИ ЗОРУ

КОМАРОВ К. О.^{1*}, канд. арх., доц.,
КОМАРОВ М. О.², аспір.

^{1*} Кафедра архітектурних конструкцій, Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури, Вознесенський узвіз, 20, 02000, Київ, Україна, тел. +38 (068) 702-76-84, e-mail: k.o.komarov@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5024-2233

² Кафедра теорії, історії архітектури та синтезу мистецтв, Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури, Вознесенський узвіз, 20, 02000, Київ, Україна, тел. +38 (068) 592-92-61, e-mail: mykhailo.komarov@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7977-7095

Анотація. *Постановка проблеми.* Досліджуються діючі та експериментальні методи узгодження архітектурних просторів із потребами осіб із вадами зору і визначаються найбільш актуальні підходи та шляхи у цьому контексті для модернізації приміщень, об'єктів та відкритих зон, розміщених на території державних і напівдержавних студій України. Кіностудія являє собою складний галузевий об'єкт виробництва, до роботи на якому залучені сотні спеціалістів і який передбачає періодичне відвідування тимчасовими працівниками та екскурсійними групами. Відтак, архітектурні структури та відкриті зони кіностудійного простору потребують пристосування до використання людьми з інвалідністю та вадами зору. **Мета статті** – визначення найбільш раціональних методів адаптації просторів кіностудій до потреб осіб із вадами зору з огляду на культурну та рекреаційну значущість таких комплексів. Завдання дослідження включають: аналіз наявних підходів пристосування архітектурного простору до потреб людей із вадами зору; класифікацію особливостей діяльності кіностудій в контексті взаємодії з такими особами; виявлення раціональних шляхів модернізації кіностудійних просторів у контексті їх пристосування до потреб осіб із вадами зору. **Висновок.** На основі аналізу наявних методів адаптації архітектурних просторів до потреб таких людей виявлено низку найбільш раціональних підходів модернізації середовища українських державних і напівдержавних кіностудій у контексті підвищення їх культурного та рекреаційного потенціалу. Створено рекомендації щодо спеціального пішого маршруту територією Національної кіностудії художніх фільмів імені Олександра Довженка для екскурсійних груп із вадами зору, що базуються на принципах незорового сприйняття.

Ключові слова: кіностудія; павільйон; архітектурна модернізація; адаптація; люди з інвалідністю; особи з вадами зору; незорове сприйняття; архітектурний простір

ДОСТУПНОСТЬ ОБЪЕКТОВ КИНОСТУДИЙ ДЛЯ ЛИЦ С НАРУШЕНИЕМ ЗРЕНИЯ

КОМАРОВ К. О.^{1*}, канд. арх., доц.,
КОМАРОВ М. О.², аспир.

^{1*} Кафедра архитектурных конструкций, Национальная академия изобразительного искусства и архитектуры, Вознесенский спуск, 20, 02000, Киев, Украина, тел. +38 (068) 702-76-84, e-mail: k.o.komarov@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5024-2233

² Кафедра теории, истории архитектуры и синтеза искусств, Национальная академия изобразительного искусства и архитектуры, Вознесенский спуск, 20, 02000, Киев, Украина, тел. +38 (068) 592-92-61, e-mail: mykhailo.komarov@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7977-7095

Аннотация. *Постановка проблемы.* Исследуются действующие и экспериментальные методы согласования архитектурных пространств с потребностями людей с недостатками зрения и определяются наиболее актуальные подходы и пути в данном контексте для модернизации помещений, объектов и открытых зон, расположенных на территории государственных и полугосударственных студий Украины. Киностудия представляет собой сложный отраслевой объект производства, для работы в котором привлечены сотни специалистов и который предусматривает периодическое посещение временными рабочими и экскурсионными группами. Поэтому архитектурные структуры и открытые зоны киностудийного пространства требуют приспособления к использованию лицами с инвалидностью, включая людей с нарушением зрения. **Цель статьи** – определение наиболее рациональных методов адаптации пространств киностудий к потребностям лиц с недостатками зрения, учитывая культурную и рекреационную значимость таких комплексов. Задачи исследования включают: анализ имеющихся подходов приспособления архитектурного пространства к потребностям лиц с нарушениями зрения; классификацию особенностей деятельности киностудий в контексте

взаимодействия с такими лицами; выявление рациональных путей модернизации киностудийных пространств в контексте их приспособления к потребностям лиц с нарушением зрения. **Вывод.** На основе анализа имеющихся методов адаптации архитектурных пространств к потребностям людей с недостатками зрения выявлен ряд наиболее рациональных подходов к модернизации среды украинских государственных и полугосударственных киностудий в контексте повышения их культурного и рекреационного потенциала. Созданы рекомендации относительно специального пешего маршрута по территории Национальной киностудии художественных фильмов имени Александра Довженко для экскурсионных групп с нарушениями зрения, основанные на принципах незрительного восприятия.

Ключевые слова: киностудия; павильон; архитектурная модернизация; адаптация; люди с инвалидностью; лица с нарушением зрения; незрительное восприятие; архитектурное пространство

AVAILABILITY OF FILM STUDIOS FOR THE VISUALLY IMPAIRED PEOPLE

KOMAROV K.O.^{1*}, *Cand. Arch., Assoc. Prof.*,
KOMAROV M.O.², *Postgrad. Stud.*

^{1*} Department of Architectural Structures, National Academy of Fine Arts and Architecture, Ukraine, 20, Voznesenskyi Descent, 02000, Kyiv, Ukraine, tel. +38 (068) 702-76-84, e-mail: k.o.komarov@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5024-2233

² Department of Theory, History of Architecture and Synthesis of Arts of the National Academy of Fine Arts and Architecture, Ukraine, 20, Voznesenskyi Descent, 02000, Kyiv, Ukraine, tel. +38 (068) 592-92-61, e-mail: mykhailo.komarov@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7977-7095

Abstract. Problem statement. The article examines the existing and experimental methods of matching architectural spaces with the needs of visually impaired people and identifies the most relevant approaches and ways in this context for the modernization of premises, facilities and open areas located in existing state and semi-state studios of Ukraine. The film studio is a complex industry facility, which involves hundreds of professionals, and which involves periodical visits by temporary workers and tour groups. Therefore, architectural structures and open areas of the film studio space need to be adapted for the use of people with disabilities, including the visually impaired. **Purpose of the article** is to determine the most rational methods of adapting the spaces of film studios to the needs of visually impaired people, given the cultural and recreational significance of such complexes. The aims of the study include: analysis of existing approaches to adapting the architectural space to the needs of visually impaired people; classification of activity features of film studios in the context of interaction with people with visual impairments; identification of rational ways of modernization of film studio spaces regarding their adaptation to the needs of visually impaired people. **Conclusion.** Based on the analysis of existing adaptation methods of architectural spaces to the needs of visually impaired people, a number of rational approaches to modernization of the environment of Ukrainian state and semi-state film studios have been identified in the context of their increased cultural and recreational capacity. Recommendations for a special walking route on the territory of Oleksandr Dovzhenko National Film Studio for sightseeing groups of visually impaired people have been created based on the principles of non-visual perception.

Keywords: *film studio; pavilion; architectural modernization; adaptation; people with disabilities; people with visual impairments; non-visual perception; architectural space*

Постановка проблеми. Кіностудія — це галузевий об'єкт виробництва, до роботи на якому залучені сотні спеціалістів і який передбачає періодичне відвідування тимчасовими працівниками та екскурсійними групами. Відтак, архітектурні структури кіностудійного простору потребують пристосування до використання людьми з інвалідністю, включаючи осіб із вадами зору.

Наукова робота спрямована на сприяння виконанню Закону про державну підтримку кінематографії в Україні, у пункті 3, статті 3

якого визначається мета «створення сприятливих умов та розвитку сучасної інфраструктури для виробництва, демонстрування і розповсюдження фільмів» [3].

Актуальність дослідження також підкреслює факт інтенції керівництва профільного міністерства до реновації Національної кіностудії художніх фільмів ім. О. Довженка [10].

Мета та завдання дослідження. Основна мета роботи — визначення найбільш раціональних методів адаптації

просторів кіностудій до потреб осіб із вадами зору з огляду на культурну та рекреаційну значущість таких комплексів. Завдання дослідження включають: аналіз наявних підходів пристосування архітектурного простору до потреб осіб із вадами зору; класифікацію особливостей діяльності кіностудій в контексті взаємодії з такими особами; виявлення раціональних шляхів модернізації кіностудійних просторів у контексті їх пристосування до потреб осіб із вадами зору.

Виклад основного матеріалу

Кіностудії являють собою складні і багатокомпонентні комплекси споруд із власною внутрішньою містобудівною організацією [5]. У світлі активізації діяльності українських державних та напівдержавних кіностудій та появи планів щодо їх реновації виникла потреба в розгляді можливості модернізації їх просторів із пристосуванням до потреб маломобільних груп населення. На законодавчому рівні забезпечення безбар'єрності простору для людей з інвалідністю передбачено ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд». Пункт 8.1.1 цього документа передбачає забезпечення споруд засобами безпеки, орієнтування, отримання інформації, у тому числі для осіб із порушенням зору.

Серед іншого за доцільне вважається обладнання внутрішнього простору споруд тактильними елементами доступності та аудіопоказниками [1]. Вимоги цього документа формально поширюються лише на житлові та громадські споруди, однак необхідно взяти до уваги туристичний та рекреаційний потенціал українських державних студій.

Наприклад, кіностудія ім. О. Довженка в результаті постійного розростання міста опинилася в одному з центральних (Шевченківському) районів Києва, на перехресті двох ключових транспортних артерій та поруч зі станцією метрополітену

[6]. Крім того, вона безпосередньо наближена до двох великих зелених зон міста: парку імені Пушкіна та парку Національного технічного університету України «Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського».

До того ж необхідно взяти до уваги збільшення відвідуваності українських кіностудій екскурсійними групами (наприклад, Одеська студія навіть розробила власний туристичний маршрут [8]). Тому варто дослідити можливість часткового відкриття просторів державних та напівдержавних кіностудій (особливо кіностудії ім. О. Довженка та Одеської кіностудії) та їх адаптації до потреб осіб з інвалідністю, а в контексті цього дослідження — конкретно для людей з вадами зору.

Актуальність нашого дослідження підтверджується тим, що найбільші українські кіностудії розташовані в містах із великими спільнотами осіб із порушенням зору — Києві та Одесі. Так, у Києві є спеціалізована бібліотека імені Островського, будинок звукозапису, реабілітаційний центр, школа-інтернат та чотири виробничі підприємства. В Одесі діє товариство сліпих, при якому створено виробництво, де працюють 97 інвалідів по зору, загалом у місті на кінець 2019 року було встановлено понад 100 звукових світлофорів з організованими підходами [7].

До поширених наявних методів адаптації простору до потреб осіб із вадами зору належать:

- 1) тактильні смуги (попереджувальні, напрямні та інформаційні), влаштовані на пішохідних доріжках та всередині споруд;
- 2) тактильні інформаційні показники;
- 3) аудіоінформування.

На рисунку та схемі показано чергування просторів кіностудії ім. О. Довженка.

Чергування просторів на прикладі Національної кіностудії ім. О. Довженка

Прохідна (МЗП) [іл. 1] — Яблуневий сад (ВП+АР) [іл. 2] — Павільйон № 1 (ВЗП) [іл. 3] — Двір (ВП) — Кафетерій (МЗП+АР+СМ) — Двір (ВП) — Музей (МЗП) — Автозона (ВП+ТВ) [іл. 4] — Павільйони № 6, 7, 8 (ВЗП) — Приміщення звукозапису (МЗП) [іл. 5] — Кінозал (ВЗП+Ф) [іл. 6] — Двір (ВП) — Прохідна (МЗП)

Де:

МЗП — малий закритий простір; ВП — відкритий простір; ВЗП — великий закритий простір; АР — аромат; СМ — смак; ТВ — тактильна взаємодія; Ф — фільм із тифлокоментарями.

іл. 1. Прохідна

іл. 2. Яблуневий сад

іл. 3. Павільйон №1

іл. 4. Авто-зона

іл. 5. Студія звукозапису

іл. 6. Кінозал

Рис. Приміщення та зони кіностудії ім. О. Довженка

У контексті роботи кіностудій такі засоби варто влаштовувати на всій довжині туристичного маршруту. Особливу увагу необхідно звернути на облаштування

музейного простору, передбачивши ряд експонатів для тактильного контакту та пристрої програвання фільмів із тифлокоментарями (закадровими описами

відеоряду, складеними сценаристом і начитаними коментатором) [2]. Доцільно було б створити ряд культурних кіноподій для осіб із вадами зору, наприклад, показів фільмів із тифлокоментарями у кінотеатрах при кіностудіях, або на їх відкритих майданчиках. Така активність дозволила б частково відновити роботу кінозалу при кіностудії ім. О. Довженка, який наразі практично не використовується.

Під час облаштування небезпечних фрагментів пішохідних шляхів екскурсійного маршруту необхідно використовувати «акустичні плити», які посилюють звукові коливання від кроків [9]. Сам маршрут слід прокладати таким чином, щоб відкриті (природні) зони ритмічно чергувалися із камерними (спеціалізованими приміщеннями) та широкими закритими просторами (павільйонами та залами).

Такий підхід забезпечить почергове підвищення та зниження рівня гулкості та сформує акустичні орієнтири у просторі [4]. На прикладі кіностудії ім. О. Довженка таке

чергування може бути сформоване порядком приміщень і функціональних зон (див. схему).

Відсутність повторюваності фізичних розмірів, навіть між функціонально однотипними спорудами (знімальними павільйонами), та різні температурні режими підвищать звукову та чуттєву різноманітність зон студії.

Висновки. На основі аналізу наявних методів адаптації архітектурних просторів до потреб осіб із вадами зору виявлено низку найбільш раціональних підходів до модернізації середовища українських державних і напівдержавних кіностудій у контексті підвищення їх культурного та рекреаційного потенціалу. Створено рекомендації щодо спеціального пішого маршруту територією Національної кіностудії художніх фільмів імені Олександра Довженка для екскурсійних груп людей із вадами зору, що базуються на принципах незорового сприйняття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. Вид. офіц. Київ : Мінрегіонбуд України, 2019. 68 с. (Державні будівельні норми України).
2. Демчук А. Б. Математичне та програмне забезпечення подання відеоконтенту для осіб з вадами зору : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 01.05.03 – математичне та програмне забезпечення обчислювальних машин і систем. Львів, 2015. 21 с.
3. Закон України «Про державну підтримку кінематографії в Україні». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 20. 240 с.
4. Комаров К. О. Прийоми архітектурної композиції в контексті формування незорових орієнтирів. *Українська академія мистецтва*. 2017. Вип. 26. С. 149–159.
5. Комаров М. О. Морфологія архітектури в'їзних домінант кіностудій. *Науковий вісник будівництва*. Харків, 2018. Т. 94, № 4. С. 18–21.
6. Комаров М. Порівняльний аналіз функціонально-планувальної структури кіностудії Film.ua та кіностудії ім. О. Довженка. *Архітектурний вісник КНУБА*. 2019. Вип. 17–18. С. 610–613.
7. Маркевич Н. Жизнь слепых: в Одессе незрячие люди поют, вяжут, собирают прищепки и жалуются на хаотично припаркованные авто. *Думская*, 2019. : веб-сайт. URL : <https://dumskaya.net/news/zhizn-slepyh-v-odesse-lyudi-so-slabym-zreniem-vy-105395/>. (дата звернення: 01.06.2020).
8. План студії. Офіційний сайт Одеської кіностудії : веб-сайт. URL : <https://www.odesafilmstudio.com.ua/uk/about/plan> (дата звернення: 30.05.2020).
9. Шолух Н. В., Ильченко Д. Н. Предложения по обустройству пешеходных коммуникаций города в зонах концентрированного проживания слепых. *Вісник Донбаської національної академії будівництва і архітектури*. 2006. Вип. 3 (59). С. 46–50.
10. Яковенко К. Что будет с киностудией Довженко. Позиция Минкульт. Ліга. Бизнес. 2019. : веб-сайт. URL : <https://biz.liga.net/ekonomika/reklama-marketing/novosti/chto-budet-s-kinostudiey-dovjenko-pozitsiya-minkulta>. (дата звернення: 31.05.2020).

REFERENCES

1. *DBN B.2.2-40:2018 Inklyuzyvnist' budivel' i sporud. Osnovni polozhennia* [SCN B.2.2-40:2018. Inclusiveness of buildings and structures. Substantive provisions]. Official edition. Kyiv : Ministry of Regional Construction of Ukraine, 2018, 68 p. (State Building Codes of Ukraine). (in Ukrainian).
2. Demchuk A.B. *Matematychnе ta prohramne zabezpechennya podannya videokontentu dlya osib z vadamy zoru avtoref. dys. na здobuttya nauk. stupenya kand. tekhn. nauk : spets. 01.05.03* [Mathematical and Program Software of Video Content Submissions for Persons with Visual Disorders. Diss. Cand. Sc. (Tech.) :01.05.03]. Lviv, 2015, 21p. (in Ukrainian).
3. *Zakon Ukrayiny "Pro derzhavnu pidtrymku kinematohrafiyi v Ukrayini"* [Law of Ukraine "On state support of cinematography in Ukraine"]. *Vidomosti Verhovnoi Radi (VVR)* [Information of the Verkhovna Rada (IVR)]. 2017, no. 20, 240 p. (in Ukrainian).
4. Komarov K.O. *Pryyomy arkhitekturnoyi kompozytsiyi v konteksti formuvannya nezorovykh oriyentyriv* [Techniques of architectural composition in the context of the formation of non-visual landmarks]. *Ukrains'ka akademiya mistectva* [Ukrainian Academy of Arts]. 2017, iss. 26, pp. 149–159. (in Ukrainian).
5. Komarov M.O. *Morfologiya arkhitektury v'yiznykh dominant kinostudiy* [Morphology of the architecture of the film studios' entrances]. *Naukovij visnik budivnictva* [Scientific Bulletin of Civil Engineering]. Kharkiv, 2018, vol. 94, no. 4, pp. 18–21. (in Ukrainian).
6. Komarov M. *Porivnyal'nyy analiz funktsional'no-planuv'al'noyi struktury kinostudiyi Film.ua ta kinostudiyi im. O. Dovzhenka* [Comparative analysis of the functional-planning structure of Film.ua studio and Dovzhenko film studio]. *Arhitekturnij visnik KNUBA* [Architectural Bulletin of KNUBA]. Kyiv, 2019, iss. 17–18, pp. 610–613. (in Ukrainian).
7. Markevich N. *Zhizn' slepykh: v Odesse nezryachiye lyudi poyut, vyazhut, sobirayut prishchepki i zhaluyutsya na khaotichno priparkovannyye avto* [Life of the blind: in Odessa blind people sing, knit, collect clothespins and complain about chaotically parked cars]. *Dumskaya*, 2019 : web-site. <https://dumskaya.net/news/zhizn-slepyh-v-odesse-lyudi-so-slabym-zreniem-vy-105395/>. (Accessed : 01 June 2020). (in Russian).
8. *Plan studiyi. Ofitsiynyy sayt Odes'koyi kinostudiyi* [Studio plan. Official site of Odesa film studio]: web-site. <https://www.odesafilmstudio.com.ua/uk/about/plan>. (Accessed : 30 May 2020). (in Ukrainian).
9. Sholukh N.V., Il'chenko D.N. *Predlozheniya po obustroystvu peshekhodnykh kommunikatsiy goroda v zonakh kontsentririvannogo prozhivaniya slepykh* [Proposals for the arrangement of pedestrian communications of the city in the areas of concentrated residence of the blind]. *Visnik Donbas'koi nacional'noi akademii budivnictva i arhitekturi* [Bulletin of the Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture]. 2018, vol. 3 (59), pp. 46–50. (in Russian).
10. Yakovenko K. *Chto budet s kinostudiyey Dovzhenko. Pozitsiya Minkul'ta* [What will happen to Dovzhenko's film studio. Position of the Ministry of Culture]. *League. Business*, 2019 : web-site. (Accessed : 31 May 2020). (in Russian). URL: <https://biz.liga.net/ekonomika/reklama-marketing/novosti/chto-budet-s-kinostudiey-dovjenko-pozitsiya-minkulta>.

Надійшла до редакції: 12.06.2020.